Poštarina plaćena u gotovom

VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE

God. XIV Broj 12
Đakovo, prosinac 1961.

169 — »Šta smetate ovu ženu! Ona učini dobro djelo na meni«
171 — Jeremijada
171 — Majka na beskrajnom putu ljubavi
174 — Silvestarsko zvono
176 — Nije problem u ti-kanju
178 — Pastoralni susreti sa svojim župljanima
179 — Otvorenih očiju
182 — Nošenje brade kod svećenika
183 — Rubrikalne novosti
184 — Bibliografija

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu.
—
Glavni i odgovorni urednik Vilim Hiršnhauzer.
—
Uredništvo i uprava: Strossmajerov trg broj 6 Telefon 32
—
Godišnja pretplata 700 Din.
—
Broj ček. rač. 423-14-5-4
—
Tisak: „Tipografija", Đakovo Strossmajerov trg 1

»Šta smetate ovu ženu? Ona učini dobro djelo na meni«

Problem svećenikova odnosa prema ženskom svijetu, — problem, u koji naš, doživotni, celibat unosi toliko puta fatalnost i tragiku, — rješevan je bio kroz čitavu crkvenu povijest. Rješavan i dobro i zlo, i ozbiljno i neozbiljno, i od zvanih i od nezvanih.

Dva su ekstrema, kojih se moramo čuvati.

Problem je to sigurno vrlo delikatan. Treba mu pristupiti samo s najvećom diskrecijom i oprezom. Svećenik, koji to ignorira, koji svoj odnos prema ženama uzima olako i nonšalantno, koji se s njim igra, nastradat će i razbit će glavu, prije ili kasnije. Žalosna iskustva i odviše su česta, i odviše poučna. Naivna istrčavanja s »drugarstvom«, sa sistemom »braca« i »sestrica«, s povjerljivošću i »ti«-kanjem, sa predilekcijom za »žensku pastorizaciju«, sa tipovima kapelana »Apolona Musagetes«-a, ako već ne svrše s apostazijom, svrše uvijek u najmanju ruku sablaznima. Mnogi su se već svećenici takvim istrčavanjem zauvijek pokopali kao ljudi budućnosti i aktivnog pastoralnog zahvata. Ako već svećenik, osobito onaj mladi, ne može da u toj materiji idealno ekvilibrira, uvijek je bolje da pogriješi »per defectum«, nego »per excessum« samopouzdanjem i prevelikom slobodom nastupa. Manji je riziko.

Samo ni apsolutna rezerva prema ženskome svijetu i ženskoj pastvi, — rezerva, koja katkada već graniči s ignoriranjem i totalnim povlačenjem, — nije pastoralni ideal. Ne može se pozvati na Isusov primjer. Krist u Evanđelju nije primjenjivao te metode. A on je jedini mjerodavan kao uzor i inspiracija. Razumije se uz onaj pridržaj, koji mi, ljudski svećenici, nikada ne smijemo zaboraviti. Njegove slobode mi nemamo. Nijesmo ni bezgrešni, ni bestrasni, ni utvrđeni u milosti i u ljubavi, kako je bio on. Ne smijemo sebi nikada potpuno vjerovati; moramo se uvijek oko sebe obazirati; moramo uvijek prema sebi nastupati sumnjičavo i autokritično.

Krist se nije u principu, ni zatvarao ni izolirao od ženskoga svijeta. Nije, — kao farizej, — ženu »a priori« isključivao ni od svoje pažnje, ni od svoje pouke, ni od svojih institucija, ni od svoga plemenitoga prijateljstva. Nije bio prema ženskome svijetu ni ukočen, ni drven, ni strašljiv. Nije ga potcjenjivao ni ignorirao. Nije bio prema njemu ni nepovjerljiv. Surađivao je sa ženama, služio se njihovom pomoću, njihovim talentima i snagama. Nije ih uzimao u svetište ni u apostolski zbor, ali jest među svoje učenike i učenice. I žene su bile, sustavno i aktivno, uključene u njegove akcije i u njegovu apostolsku i karitativnu djelatnost. Dopuštao im je, da se za njega i za njegove brinu, zahvalno je primao njihove darove, veselio se njihovoj revnosti, branio ih je i hvalio, slao je po njima svoje poruke, — slao ih apostolima (Matth 28, 10; Jo 20, 17. 18), — pozdravljao ih je i ukazivao im se, uživao

je njihovo gostoljublje, razumijevao ih je i pomagao. One su bile za njega oduševljenije nego itko; one su mu često bile vjernije i odanije i od samih apostola. Netko je vrlo zgodno i duhovito opazio, da se Gospodin u čitavu Evanđelju ni jedan jedini put nije našao u sukobu sa ženama, ali da su se zato žene za njega, mnogo puta, vrlo aktivno, požrtvovno i junački, zalagale. Sve te Ivane, i Suzane i Salome i Marije i one »druge mnoge« (Marc 15, 40. 41; Lc 8, 2. 3.). A bile su i one od njega vrlo generozno tretirane. Puno je Evanđelje dokumentacije za to: od žene Samaritanke, pa preko Petrove punice, majke udovice iz Naima, žene bolesne od krvotoka, majke kananejke, postiđene preljubnice, majki, koje su mu donijele djecu, da ih blagoslovi, majke sinova Zebedejevih, udovice pred hramskom škrinjom, Pilatove žene, Jeruzalemkinja, što nad njim plaču, pa do Marte, Marije, Magdalene i žena pod križem i uz njegov grob, s narodom i mirisnim pomastima u rukama. Svaki čas izlaze pred nas kao akteri njegovih priča i korisnice njegovih ozdravljenja i čudesa. Ne ženira se on nimalo, kad ga one dotiču, i u najdelikatnijim situacijama (Matth 9, 20-22; Lc 8, 44-48; Matth 28, 9; Jo 20, 17); ne ustručava se on kad treba, ni da spomene specifično ženske probleme braka, poroda i materinstva (Matth 5, 31. 32; 19, 3-12; 22, 30; Marc 10, 5-12; Lc 20, 34. 35; Jo 16, 21); ne otklanja on ni izrazito ženski pointirane apologije i pohvale iz usta rezolutne pučanke iz mnoštva (Lc 11, 27).

Krist je rehabilitirao ženu. Rehabilitirao je i socijalno i moralno. On je njojzi u korist restaurirao prvotni, božanski, poredak stvari (Matth 19, 4-8; Marc 10, 6). Postavio je stvari puno realističnije, nego što su one, krivnjom muškaračkih zloraba, stajale u Starom Zavjetu. Ne da on žene, ni pred Bogom ni pred ljudima, turati u pozadinu. On je čini sasvim jednako pravnim i objektom i subjektom religiozne i pastoralne aktivnosti.

Od Krista mora da i mi svećenici naučimo cijeniti i ispravno tretirati ženu. U stilu najstarije crkvene i apostolske tradicije. »Non est masculus, neque femina!« (Gal 3, 28).

Ženama smo od Boga i Krista poslani jednako kao i muškarcima. Svaka je ženska duša Bogu vrijedna i draga kao muška. A žene su dobra polovina kršćanskoga svijeta. Ide ih stoga barem polovina i naše svećeničke brige i aktivnosti. I, — moramo biti pastoralni realisti, — bolja su, u religioznom pogledu, polovina svijeta. Rad je među njima uvijek rentabilniji i zahvalniji. Lakše ih je predobiti za Boga; spremnije su primiti poniznu i milosrdnu mudrost Evanđelja. One nam pune, kite, financiraju crkve; one su kršćanstvo ispunile samaritanstvom i ljubavlju; one su se toliko puta urezale i u najslavniju povijest Crkve, svetošću i herojstvom. Kao žene, zaručnice i majke, kao nositeljice obiteljske misli i kućnoga života, imaju više utjecaja na duhovnu formaciju budućih naraštaja od muškaraca. Apostolat im je konaturalan: u naravi im je, da pomažu i da spasavaju; da se žrtvuju i da ljube. Kao bića srca potpunije se i vatrenije predaju svojim idealima. Vjera im je više doživljena i intuitivna nego refleksivna. Ovisnije su i slabije od muškaraca; osjećaju potrebu za Bogom. Ne računaju kao muškarci i ne boje se toliko za sebe i za svoju komociju.

Sve da i nema na nebesima i u srcu Crkve njihove i naše Velike Bezgrešne, Marije, primitivni nas apostolski instinkt nagoni, da se k njima okrećemo i da s njima radimo. Apostolski kapitali od velike vrijednosti leže u njima. Po ženama možemo osvojiti svijet. Moramo ih »pustiti« da rade. Sve te uistinu pobožne ženske duše oko nas: sve te čistite i idealne djevojke, mlade i stare, sve te kršćanske »jake žene« i majke, sve te Pavlove udovice, »quae vere viduae sunt« (I. Tim 5, 3); sve te aktivne i borbene ženske naravi, koje su »najbolji dio izabrale« (Lc 10, 42). Pitanje vjerske elite, pitanje svjetovnjačkog apostolata, pitanje kršćanskog preporoda, najvećim je i najaktualnijim dijelom pitanje žene. Sveci su to znali. Oni su preko žena činili čudesa. Sv. Benedikt, sv. Franjo Asiški i Saleški, sv. Vinko, arški župnik. Načelni antifeminizam u Crkvi i u pastvi najgora je apostolska metoda.

Ostaje samo pitanje svećeničkog pristupa k ženi; pitanje načina. Svećeničko srce, koje se boji Boga i koje u svemu gleda na Gospodina, pogodit će već ono pravo: nadnaravnim instinktom milosti.

Uvijek mora naš nastup biti prirodan, dobrohotan i vedar, kao i onaj Gospodinov. Pun diskrecije, ali bez bježanja, crvenjenja i gledanja u stranu. I pun mora biti finoga osjećaja za psihologiju ženskoga srca. K ženi treba pristupati sa štovanjem. Treba je štedjeti. Treba u prvom redu isticati pozitivne strane ženske duše i apelirati na ono, što je u njoj specifično žensko, a plemenito. Treba isticati njihovu prirodnu povezanost s Bogom i s religijom, njihov utjecaj u obitelji i društvu i njihovu odgovornost. Treba ih, kroz propovijed, ali osobito kroz ispovijed, — školovati za apostolat i otkrivati specifične ženske radne mogućnosti. Treba u njima raspirivati plemenite ambicije, priznavati im uspjehe, odgajati ih za veledušnost i priznavalaštvo. Treba unositi srca u žensku pastorizaciju.

I uvijek mora naš nastup biti nadnaravno intoniran. Sa ženama nas u pastvi moraju vezati Božje, ne ljudske brige. Pozorište toga kontakta mora biti prvotno crkva i oltar, ispovijedaonica i ženska dvorana, a ne svatovski stol, blagovaonica i boudoir. Konverzacija mora biti apostolska i pastirska, a ne sentimentalna, zabavna.

Ženama moramo donositi Krista, a Kristu privoditi žene, eto to je sve!

Cijenjenim čitaocima našega Vjesnika želimo
SRETAN BOŽIĆ I
BLAGOSLOVLJENU NOVU GODINU!

JEREMIJADA 4,5 - 31

Plač prvi — rat pred vratima

U nekoliko redaka prorok prikazuje propast Jeruzalema 587. godine. Njegove oči gledaju pojedinosti. Pratimo ih.

»Objavite u Judi! Oglasite u Jerusalemu!
Trubite u trubu po zemlji!
Vičite iz svega grla: Skupite se!
Moramo seliti u tvrde gradove!
Postavite oznake na putu u Jeruzalem,
(Da bjegunci znadnu, kud će!)
Bježite! Ne zastajkujte!
Jest, sa sjevera šaljem nedaću i siloviti lom.
Iz šikare ispada lav,
Davitelj se naroda podiže,
Ostavlja svoj ležaj,
Da tvoju zemlju pretvori u pustinju.
Tvoji gradovi osuđeni su na požar,
Nek nitko više u njima ne stanuje!
Stoga navucite žalobne haljine!
Jauk i ridanje nek se prolomi!

Gospodnja srdžba, užas, ne otstupa od nas!«

Na mali i slabi židovski narod oborila se velesila, Babilon, »davitelj naroda«, »lav iz šikare«! Judejci se mogu izvući iz neprilike jedino na oprobani način, ako navuku na sebe žalobne haljine, od kozje i devine dlake.

»U onaj dan klonut će srčanost kralja
i knezova.
Strava će spopast svećenike,
Groza prvake naroda.
Govorit će: Gospode, Bože!
Zaista si narod i Jeruzalem uspješno zavarao,
Kad si govorio: Imat ćete mir!
Sada nam se mač prikučio duši!«

Nikoga nije Gospod zavarao, nikome nije govorio: Imat ćete mir! To su govorili lažni proroci, — ovi su bajali narodu. Stoga se ne treba čuditi, što se »mač prikučio duši!« Svi plačevi kazuju, što je Gospod govorio!

Plač drugi — tutanj bojnih kola

»U ono vrijeme govorit će narodu
i Jeruzalemu:
Iz pustinjskih visina dunut će palivjetar
Na moj narod, nit' da propuše nit' da osvježi.
Vihor dolazi, kakav upravo trebam.
Sad ću nad njima kazati presudu.
Vidi, prilazi poput oblaka,
Kola su njegova brza kao oluja,
Brže od orlova (jure) njihovi konji.
Teško nama, svladat će nas.
Operi svoje srce, Jeruzaleme, od zla,
Ne bi l' našao spasenje!
Kako ćeš dugo njetiti u svojim grudima
Pogrešne osnove!«

Iz Mezopotamije dunuo je uragan. Kroz njegovo pištanje jedan glas dozivlje u pamet: »Operi svoje srce! Odbaci grešne osnove!« Ali od svega toga ništa.

»Prisluhni, glasnik iz Dana!
Pa zloguki glasnik iz Efraimovih gora:
Poručite Judeji, — javite u Jeruzalem:
Neprijatelji iz daleke zemlje banuše!
Dižu bojnu viku na gradove Jude!
Kao poljari opkoliše je,
(Da ulove u njoj divlju zvijer),
Jer se pobuniše protiv mene, veli Gospod.
Ovo ti namriješe život tvoj i djela.
Zloća je tvoja uzrok,
Koji te tako gorko pogađa u srce!«

Pred babilonskom vojskom trče židovske skoroteče. Crni glasovi dolaze u Jeruzalem, velikom grešniku. Nema pravednosti, milosrđa ni vjernosti. Naizgled je još uvijek Stari Zavjet, a u stvari je politeizam i hedonizam. Pod tankim slojem obreda u hramu i folklora u narodu možeš ugledati paganizam bez dna. Nije drukčije ni u Novom Zavjetu, počev od betlehemske zvijezde. Jeremija stoga da svisne, hvata se od boli za prsa.

Imamo nebesku i zemaljsku majku

Majka na beskrajnom putu ljubavi

Ispod planine Biokova, tamo gdje je iskon nagomilao, rasuo, spleo, izmiješao, zaglavio, ukotvio, nadvio i razjapio gigantske mase sivoplavog kamenja; gdje se komešaju skamenjeni svjetovi najraznolikijih formi; gdje vododerine s djevičanskih vrleti raščešljavaju opore kose planine i usahlo se urvaju k moru;

tamo gdje mirišu zeleni borovi, stajao sam na ogromnom povoru stijene.

Podamnom dolje Veprička uvala nijemo je gutala žegu rujanskog podneva. U njoj se bijelilo svetište Majke Božje Vepričke, a tamo dalje drhtala je, kao usijana, morska površina...

Gledao sam pusto svetište, pa more, opet svetište i opet nedaleko sunčane plaže... pa se pitao u sebi:

Koliko li su duge ove plave obale i žive poput najživljih mravinjaka?

Koliko li se pozdrava ukrštava na ovim razularenim poligonima sumahnite stihije života?!

A Ona uzalud stražari sred sumorne povijesti čempresa,

Plač treći — proročko srce

»Jao, grudi moje, grudi moje!
Razdire me bol!
Stijene mojega srca (pucaju)!
Duša bukti u meni!
Ne mogu šutjeti!
Čujem tulenje truba,
Urnebes bitke,
Udarac za udarcem.
Poharana je sva zemlja.
Uništene su moje kolibice,
U tren oka moji šatori.
Dokle ću gledati ratne zastave,
Dokle ću slušati jeku truba?
Odista je moj narod lud,
Nisu me shvatili.
Nerazumna su djeca,
Ne misle,
Pametna su, kad treba zlo raditi,

A činiti dobro, u to se ne stavljaju!«

Prorok na časak sabire snagu i optužuje Judejce, svoje sunarodnjake, što su se odrekli zdravog razuma i mojsijevske baštine, svojega podrijetla i povijesti. Judeja nema više jakih pokoljenja, koja misle i proučavaju, rade i grade bolju budućnost. Kao da su se prosto odrekli filozofije i teologije.

Kad bi se mogle zatvoriti oči i ništa ne vidjeti!

»Bacam pogled po domovini:
Pustoš i praznina.
Bacam pogled prema nebu:
Ugasila se njegova svjetlost.
Gledam preko brda:
Zaljuljala se.
Okrećem se oko sebe:
Nema više čovjeka.
Sve su ptice nebeske odletjele.
Pogledam dalje:
O strahote,
Plodna zemlja prometnu se u pustinju,
Svi su gradovi sprženi.
Takva naredba dođe od Gospoda,
Od njegove žestoke srdžbe.
Tako govori Gospod:
Sva zemlja ima da postane pustinjom.
Izvodim svoj naum do kraja.
Stoga će žalost obuzeti zemlju.
I nebo će se umotati u tamu.
Rekao sam i ne ću se pokajati.
Tako sam zaključio
I ne pada mi na pamet išta opozvati!«

Do ovoga časa bio je moguć opoziv. Sada više nije moguć. Pala je višnja odluka. Jedna država na geografskoj karti manje, jedna »sveta« država. Za Jeruzalem istočni grijeh bio je legenda, opći potop kazavica, mesijanska misao bila je mit. Ovo je bilo prema racionalističkom receptu »izvan njih«, »tuđe« i »strano«. No nimalo im nije smetalo da Baal, Moloh i Aštarot bude »u njima«, »svoje« i »spontano«. Porok je bio držati, da poroka ima!

Jeremija jeca. I Mali Isus. I radi Njega jedan će Jeruzalem nestati. Ružni su biljezi.

Plač četvrti — meretrix

»Pred tutnjavom konjanika i strijelaca
bježi zemlja.
U jame se sklonuše,
Na stijenje se popeše.
Svi su gradovi pusti,
U njima više ne stanuje nitko.
A što s a d a radiš?
Oblačiš se u skrletno odijelo,
Kitiš zlatnim nakitom,
Svoje oči povećavaš namazom!
Uzalud se dogoniš!
Tvoji su te ljubavnici siti,
Traže tvoju glavu! —
Čujem jecaje kao žene u bolima,
Krikove kao u one, koja prvi put rađa,
Glas je to kćeri Sionske!!!
Ona se kupi od strave
I opet raširuje ruke:
Teško meni, život mi se gasi,
Plijen sam ubojica!«

---

borova i oronulih drevnih maslina...

Uzalud čeka, da joj s kanala domahnu stari potonuli jedrenjaci. Ne čini li se Njoj, da s jatima bijelih galebova lepršaju rastrgane Svetopisamske stranice i graktaju da odjekuju jadikovke:

»Pusta je zemlja... nikoga nema, da... pusta je...?? Zašto ne iščezne sa zaboravljenog kamena, pitao sam se uoči Njezina rođendana...

Ali tuge, koju sam tada osjećao u dubini duše, nestalo je naskoro; još iste noći!

Još iste noći oživjela je sva šuma u dolini. Sve se raspjevalo. Ni tamni ponori planine nijesu spavali. I oni su ječali: »Zdravo, zdravo, Marijo, Ljiljane bijeli, Zvijezdo mora, Kraljice Hrvata, Nado naša, Zdravo Marijo, Majko, zdravo...«

Ona više nije bila sama.

Nekoliko hiljada žuljavih i snažnih, klonulih i umornih, mladih i poletnih ruku ispruže nih u svijetlost Njezina lica, kao čudesna živa šuma komešalo se nad fizionomijom hodočasnika, satkanom od bezbroj posrtaja i bitaka, tajnih i raskrivenih tuga i radosti, tvrde i žive vjere i ljubavi.

Cijelu noć i gotovo čitav dan, kao da šume guste jesenske kiše, pljuštila je molitva u špilji nezaboravljene Majke.

Dugo ću nositi u sjećanju Marijinu bakljadu u Vepričkoj noći, sjećat ću se s radošću sunčane pontifikalne Mise, ali nikada ne ću zaboraviti sumrak dragog Gospinog rođendana;

kad se na vratima sakristije pojavi žena s crnom bunjevačkom pregačom.

Judeja čini posljednji pokušaj, da se spasi kao što je to učinila i Jezabela, Ahabova žena, Feničanka, kad je pred njene dvore u Samariji došao osvajač Jehu. Uzašla je na terasu dvora »u skrletnu odijelu«, natovarena »zlatnim nakitom«, natrackana, — ta bila je već u godinama i trebala je napraviti neki utisak na Jehu-a. Na mig Jehu-ov njene »vjerne« sluge spopadoše je odatraga i baciše sa terase na pločnik. Razlijepila se. Psetenje je raznijelo. Poslije se sjetiše, da je »kraljevska kći«. Htjedoše je sahraniti. Nije bilo moguće. Ostalo nešto krupnijih kostiju i lubanja. Ovaj je puta Jahve zbijao šalu. Meretrix je dolijala. Jedna i druga, Jezabela i Judeja. Krikovi kao u porodilja ne će napraviti na Gospoda više nikakva utiska. »Uzalud se dogoniš!«

Plač peti — jeremijada u Betlehemu

Kroz povijest čuo se plač, premda iz druge ruke. Knjiga je štošta zabilježila. Iz Dalmacije je dopirao »Plač majke Margarite«. Gundulić predaje potomstvu četiri »Plača«. Plakao je i Marul u »Juditi« od straha pred stambolskim »lavom iz šikare«. »Gorski vijenac« pun je crnih oblaka. Raju u »Smailagi« prate kobne slutnje. Teško dišu Andrićevi kameni mostovi. Neke »Plačeve« ima i Matoš. Imamo ih svi od reda. Barem kao Gregorčič što ima svoju »solzu«, ranu neprebolnu.

Jeremija je tragedo Staroga Zavjeta, — Isus već od malih nogu Novog Zavjeta. Prvo potucanje Josipa i Marije po betlehemskim sokacima nije dobar znak. A najmanje štala.

Četrdeset dana kasnije starac Šimun uzima Isusa na ruke. Pun psalama, kakav je bio, sklapa psalam na »licu mjesta«, »Nunc dimittis«, uspavanku za vječnost. Mariji prorokuje probadanje mačem. Djetetu Isusu, da će biti znak, kome će se protiviti, suze i krv. Šimun ima jeremijski rječnik i pogled u budućnost. Ima viziju povijesti Crkve Kristove. I viziju Božića kroz vjekove.

Pedesetak muškića starih do dvije godine pogiba u Betlehemu. Herod je na njima iskalio svoj bijes. »Tada se ispuni riječ proroka Jeremije: U Rami se ču glas, plač i veliko zapomaganje. Rahela oplakuje svoju djecu i ne će da se utješi, jer ih nema«. (Jer 31, 15). Prema predaji grob je Rahele, majke Josipove i Benjaminove, bio u Betlehemu. Veoma draga Jakovu i svoj njegovoj djeci. U Rami, 8 km sjeverno od Jeruzalema, imali su Judejci »sabirni logor« pred polazak u babilonsko sužanjstvo. Jedno i drugo teške uspomene, jeremijada jednog majčinskog srca. Nije se znala utješiti. Njene dječice nema, pa nema. Quia non sunt.

Ni Mali se Isus nije mogao utješiti. »Dođe k svojima, a njegovi ga ne primiše!« (Iv 1, 11). Odbili se »njegovi« Qui non sunt.

Kod Biskupskog ordinarijata u Đakovu može se dobiti »DOĐITE? POKLONIMO SE« božićno klanjanje pred jaslicama priređeno za djecu.

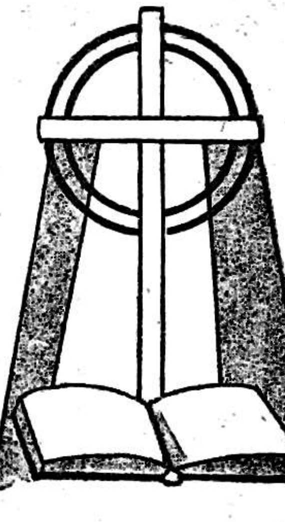

— Ti si umorna, majko, jer si iz daleka. Sjedni, rekoh joj.

»Umorna nijesam, a dolazim iz Bačke«.

— Prvi put k našoj Kraljici mora?

»O ne prvi. Peti!«

— Svaki put tako sama?

»Da sama... pa ne ni sama«, nasmije se, maši u njedra i razvije bijelu maramicu.

Za trenutak, u ruci sam držao sliku nasmijanog mladića: Nad uzdignutim momačkim čelom lijepo mu je stajala crna šubara. Jaka mu ramena ponosno nadizala bundu, a u desnici na grudima blistao ruski automat...

»Moj jedini sin, Pavao«, projeca.

— A muž? Prekinem bolnu i mučnu šutnju.

»On to nije mogao izdržati. Nestalo mu je snage... a ja sam mogla. Još mi je ostalo snage, evo došla sam Majci... ovdje u Vepric. Sutra ću u Sinj, a onda na Trsat, Brezje i Bistricu... Majci... za jedinog Pavla«.

... Koliko puta još, majko?

»To ne znam... Za sina Pavla!«

Još jednom sam pogledao nasmijano lice mladića, njegove krupne oči, desnicu, čelo, automat i, kao u ogledalu, preko cijele slike crnu sjenu Majke, koju su razdirali prigušeni jecaji...

»Dvije Mise...«

— Dobro, majko,... bit će dvije Mise!

... I ona je iščezla u suton, da nastavi svoj beskrajni put ljubavi...

SILVESTARSKO ZVONO

Brzo će posljednji dan i posljednja noć 1961. godine. Na crkvenom tornju zazvonit će zvono u ponoć. Bat će odbiti dvanaest jednoličnih udaraca. Blagdansko veselje po kućama i po ulicama ipak ne će ostati bez sjene. Da li je ovo zvono signal za nesavladivu tragiku, koju buka dočeka Nove godine treba ugušiti, ili je poziv na padanje na velika koljena pred Bogom, koji se objavljuje kao dobri Otac?

Silvestarsko zvono pozivlje na čestiti Očenaš! Pa da malo promislimo.

Kadgod se pobožno i sabrano izgovori Očenaš, uvijek nam se čini kao nešto novo, kao novi tekst, kao da ga prvi puta čujemo. Ritam svojega srca podešavamo prema ritmu Očenaša. Predano

... zvoni i nama

primamo sve obveze u životu iz ruku nebeskoga Oca. On nas diže iznad zgoda i nezgoda našega vremena. Božji velikani bili su zadojeni duhom Očenaša. Dakako, kaže Toth, drugačije Očenaš shvaća dijete, drugačije mladić, muž, starac — drugačije ga shvaćaju epohe, ali prva riječ Gospodnje molitve ostaje uvijek suvremena, potrebna, kao što je potreban komad kruha.

Prosječno čovjek nije u stanju formulirati misaoni dokaz o Božjoj opstojnosti, ali ga ima »via experimentali«, tvrdi sv. Toma. Duboko je prožet uvjerenjem, da nad njim lebdi Bog. Ali bi i najvećem filozofu prsla glava, pa da mu bila kao najveći elektronski mozak, prije nego bi mogao pomisliti: Da mu je Bog — Otac! I to nikako titularni nego pravi, jer nam je tako objavljeno. Prema tome mi smo njegova prava djeca, a nikako titularna. Zato je razumljivo, da riječ Otac iz Gospodnje molitve zaokuplja um, srce, čitavu egzistenciju čovjeka, i daje mu snagu, da pogled diže prema gore, prema Ocu, pa ma u kakvoj mučnoj situaciji bio, — svjestan, da se nalazi tek u prvoj fazi svoje egzistencije. Prema Don Marmionu, značajka je Novog Zavjeta, da nas Bog naučio nazivati ga Ocem i vladati se prema njemu kao što se vladaju djeca prema Ocu. Ta je objava za nas od kapitalne važnosti i zaslužuje naše najveće poštovanje i najveću ljubav, pogotovu kad nas Krist upozorava: »Vaš je Otac milosrdan«. (Lc 6).

Riječ Otac puna je sadržaja. Prije svega upućuje nas na odnos Oca prema svome djetetu. Kao što se dijete osjeća sigurno pokraj oca, tako i mi u Ocu nebeskome gledamo središte, stožer, oslonac, uporište svega života našega, jer je stvorio sva živa i neživa bića, propisao im zakone i svojom očinskom brižljivošću uzdržaje i upravlja sve i vodi ih svojem posebnom cilju. Nikad nas ne ostavlja same, pa je zato Psalmista mogao reći: »Kad bi me ostavili otac i mati, primio bi me Gospodin« (Ps 36). Zato nas okrutni kotači nepoznate sudbine ne mogu oboriti, jer je naša sudbina u rukama beskrajno dobroga nebeskoga Oca. On nas prima, pritiskuje na svoje grudi, on nas čeka, gleda, razumije. Zna, što se odigrava u našem srcu. Pozna misli, želje, jade, jakosti i slabost našu. Vidi nas u časovima radosti kao i žalosti, pa nam miluje umorno čelo, — ljubi nas više, nego što mi sami sebe možemo ljubiti, — ta on je naš nebeski Otac. Žarko želi, da ga svi bez razlike uvijek nazivaju Ocem!

Oduševljen ovom spoznajom Giovanni Papini u svom djelu »Povijest Kristova« (str. 149) opisuje postanak Očenaša ovako: »Apostoli zamoliše Isusa, neka im kaže molitvu, koja će biti znak raspoznavanja za one, koji slijede Isusa. Nisu se mogli zadovoljiti molitvom i govorima židovskih rabina o Bogu osvetniku«. A Isus, da iskaže ljubav prema nebeskom Ocu, podigne oči k nebu i reče: Ovako ćete moliti: Očenaš... Na ovo nadodaje Francois Mauriac: Naučio ih je molitvu bez servilnosti i ona je izmijenila lice zemlje.

Kad je ono jednoga dana (Jo 14) apostol Filip pitao Isusa: »Gospodine, pokaži nam Oca!«, — nije li mu Isus odgovorio: »Toliko sam već vremena s vama i ti, Filipe, još me nisi upoznao? Tko mene vidi, vidi i Oca mojega. Kako možeš reći: »Pokaži nam Oca!« — Drugim riječima: I Otac i Sin su jedne božanske naravi.

Ovo se odnosi i na opraštanje grijeha. »Neka su kao grimiz crveni grijesi, ja ću učiniti, da budu bijeli kao vuna!« Ovako govori ljubav Oca. Tko može, ovako moleći nebeskom Ocu, ostati grešnik ili postati plijen skrupuloznosti, jedne žalosne duhovne bolesti?

Zabluda je i lakoumnost praviti karikaturu od Oca. On nije prirodna sila, koja bi pokretala mehanizam ovoga svijeta. Nije dobri tatica ili senilni čiko, koji će aminati na sve ono, što njegova djeca u svojoj objesti čine. Takvo poimanje Oca imao je pjesnik Heinrich Heine. Na umoru govorio je jednom svom prijatelju: »Dieu me pardonnera, car c' est son metier!« Bog će mi oprostiti, to mu je zanat! Uvijek treba imati pred očima, da Bog ne može trpjeti grijeha, ne može zanijekati sama sebe, svoju Svetost. Nego potiče na obraćenje, više ili manje rasvjetljuje i jača volju za svetost. Tako i Heine nije ostao bez rasvjetljenja. Inače ne bi mogao govoriti o Božjem praštanju, o prestanku grijeha, o drugoj vrsti života.

Kada izgovaramo riječ Otac, ispovjedamo, da svijetom ne vlada neki mrtvi princip ili neki slijepi slučaj, nego Bog, koji s ljudima postupa kao pravi otac. Vjerujemo, da nismo bačeni u neko »ništa«, u koje tonemo sve dublje, nego da nas vodi Očeva ruka. Ako Otac dopušta, da njegovu djecu stignu nevolje i patnje, ne čini to stoga, što uživa gledajući, kako ona trpe, nego to čini iz vi-

ših razloga. »Ex tentatione proventum faciet!« Pomoći će, da izdržimo i pobjedimo tokom cijele napasti! Nikad ne će kušati više, nego što možemo podnijeti! Uvijek ostaje dobri Otac. Nema razloga za sumnju u Božju dobrotu. Sumnja je u Boga pagansko praznovjerje, nedostojno molitelja Očenaša. Sveti nas Ivan upozorava: »Gledajte, kolikom vas je ljubavlju ljubio Otac, kad je dopustio, da ga možemo zvati Otac i da možemo biti uistinu njegova djeca!« (Jo 8).

Najprije nas je Otac ljubio, onda tek mi Oca. Zato mu možemo reći: »Ti — Oče!« Objektivno govoreći: Nedokučiva milost! Neki mikrob na zvjezdici zemlji govori Bogu »per tu!«, — Oče.

U prvoj riječi Gospodnje molitve dao nam je Krist jezgru cijele svoje nauke. Ovu jezgru za njim je ponavljala mlada Crkva. Sve do danas. Oko sunca Oca sve se okreće.

Sveti Augustin naziva Očenaš molitvom braće. Nije nas Krist učio, da govorimo: »Oče moj«, — premda i to stoji, nego »Oče naš«, — Oče sviju ljudi. A to znači, da je najuslišanije moliti kao član velike ljudske porodice i kao član velike Kristove Crkve. »Nema više ni Židova, ni Grka, nema više ni roba, ni slobodnjaka, nema više ni muškog ni ženskog, nego ste svi jedno tijelo u Isusu Kristu!« (Gal 4). Za Crkvu ne postoji ni civilizirani ni necivilizirani narodi, ni razvijeni ni nerazvijeni, nema ni rasne ni klasne diskriminacije, — Otac širi ruke svima jednako kao što i Krist svojim raširenim rukama želi obuhvatiti u ljubavi sav svijet. Sjetimo se parabole o rasipnom sinu.

Jedno od najsjajnijih oružja dao nam je Krist u ruke Očenašem. U nedaćama i nepravdama, u bolesti i žalosti, u napastima i grijesima, u potištenosti i očaju, — pravo je mjesto Očenašu, molitvi jakih, velikih boraca u kraljestvu Božjem. Pater Škrinjar izbrojio je, da se u Ivanovom evanđelju riječ Otac nalazi 150 puta, a u Misalu ima samo 27 molitava, koje nisu izravno upućene Ocu nebeskomu. Isto tako spominje p. Škrinjar, da je Isus riječ »Otac« izgovarao posebnom unkcijom, što je osobito poželjno i od ljudi. Koji tako čine, mogu na smrtnom času očekivati očinski zagrljaj Oca na nebesima. I da ih ne će zagrliti grozna materija.

Velika je pogreška odgajati djecu tako, da dobiju o Bogu pojam Boga — detektiva, koji jedva čeka, kako će djecu baciti u pakao! Lijepo veli apostol Pavao u poslanici Rimljanima 8: »Niste primili duha ropstva, da se bojite, nego ste primili duha posinaštva, u kojemu vapijemo: »Abba — Oče!« — Mi se Boga bojimo, jer smo grijешni ljudi, ali imamo ogromnu nadu, Bog nam je Otac! Pa i onda, kad dođe do takvih momenata u životu, poraznih i neshvatljivih, da nam treba u najdubljem poklonu reći, sve pazeći, da srce u prsima ne pukne: »Ali Oče, neka ne bude moja volja, nego neka bude tvoja volja!« Stoga, dok bude na zemlji i jednoga oltara, odjekivat će o crkvene zidove poziv iz svećeničkih usta: »Spasonosnim zapovijedima opomenuti i božanskom naukom poučeni usuđujemo se govoriti: Oče naš, koji jesi na nebesima...«

Brzo će doček Nove godine. Karneval.

Kad odbije dvanaest sati, ćut ćemo ujedno i Silvestarsko zvono i prvo novogodišnje zvono, poziv iz visina na Očenaš!

Samo Otac zna, što nas čeka. Filius, qui est in sinu Patris, ipse enaravit.

POZIV na bratsku suradnju

Nekolicina svećenika iz Splita odlučili su pokrenuti štampanje građe za propovijedi i duhovni život uz zajedničku suradnju braće svećenika.

Svećenici, u potrazi za mislima i primjerima za propovijedi, pouke i nagovore, slični su marnim pčelama, koje skupljaju nektar rastrkan po livadama, ali oni taj nektar ne unose u zajedničku »košnicu«, da bi se svi mogli tim koristiti. To blago, sakupljeno s velikim marom i trudom, ostaje za druge sakriveno u našim dossierima, »silva rerum«... Koliko bismo mogli pomoći jedan drugom, kad bismo razmijenili ono, što smatramo da je dobro! Bez svake sumnje, toga ima mnogo. Ali teško se odlučiti pojedincu da sam izda jednu knjigu. To je doista pothvat. Rijetki su koji mogu dati mnogo i dobro. I kome sve propovijedi jednako uspiju? — Međutim svatko ima po štogod dobra, i nije teško dati štampati jednu propovijed, ili samo nekoliko lijepih misli, ili jedan primjer, ili nešto prevesti iz neke revije ili knjige.

Evo, dakle, prijedloga za stvaranje izbora »antologije« još neobjavljenih propovijedi, misli, primjera... U obzir dolaze čitave propovijedi, dijelovi propovijedi, pojedine misli, bilo vlastite, bilo prevedene, lijepi primjeri, usporedbe, bilo iz života, bilo iz književnosti... dakle, sve što može dobro doći kod sastavljanja propovijedi i nagovora. Oni koji prate strane revije ili stranu duhovnu literaturu, mogu doista lako surađivati.

Ovim se želi još podići nivo štampanih propovijedi, a zatim daje se prigoda onima, koji ne mogu štampati cijelu knjigu, da štampaju bar nešto svoje. Tako će početi pisati oni koji inače nemaju zato prigode, a imaju talenta.

Djelomični poticaj i nagrada za suradnju bit će to, da će suradnici dobiti jednu (za 1-2 stranice suradnje), ili više knjiga besplatno prema kvalitetu i kvantitetu. Sastavci se mogu štampati potpisani/ili nepotpisani, već prema želji. Štampat će se povremeno knjigotiskom.

Rado primamo savjete, suradnju i podršku braće svećenika od bilo kuda. Suradnju slati na: Stolna crkva — Split (odgovara Pavao Žanić).

međusvećenički demokratizam

NIJE PROBLEM u ti-kanju

Nije davno, što sam nešto, pismeno i poslovno, odgovorio jednom mlađem svećeniku iz susjedne dijeceze, s kojim sam se prije toga bio dvaput slučajno i kratko sastao. Izmjenili smo bili riječ, dvije. Vidio sam, da je idealista, a hvalili su mi ga, kao takova, još prije, njegovi stariji znanci.

Započeo sam bio list sa »Vi«, ali sam, i neopazice, kasnije prešao na »Ti«. Uživio sam se bio, i nehotice, u situaciju, da s njim govorim, a kad sam s njim govorio, govorio sam mu »Ti«. Iza kako sam završio i pročitao list, opazio sam svoju nedosljednost i spričao mu se u »post scriptum-u«.

On je međutim, tu okolnost uzeo za povod, da mi napiše dug i povjerljiv list o svom svećeničkom životu i svojim pastoralnim akcijama i iskustvima: s mnogo intimnih refleksija, punih vjere u Providnost, ljubavi i zahvalnosti Bogu i svećeničkog žara. A počeo je od onoga »Ti«. Bilo mu je, vidi se, jako drago, da sam ga i nehotice, tako titulirao u listu. On to voli. Njemu je to dio svećeničkog demokratizma. Spomenuo je, očito oduševljen, kako se u jednoj zagrebačkoj dekaniji svi svećenici, od najstarijega do najmlađega, kao po nekom nepisanom zakonu, tituliraju sa »Ti«. Čini se, ne bi mu bilo krivo, da to postane i opća praksa. Među recima zaželio je. da i o tom, — o međusvećeničkom demokratizmu, — jedanput nešto napišem u našem »Vjesniku«. On se ne usuđuje; nije njegova generacija generacija pera.

Malo se je kod toga i prevario. Barem s jedne strane. Nije se baš namjerio na vatrena poklonika ti-kanja među svećenicima. Ja još nikada u životu nijesam rekao »Ti« imalo od sebe starijem svećeniku. Ni onda, kad je on mene ti-kao; ni onda, kad je od mene bio niži po crkvenom činu. Ne odgovara to ni mome ukusu ni mome odgoju. Ja sam se morao siliti, da kažem »Ti« i svećenicima, koji su bili samo koju godinu od mene stariji, pa i kad sam vidio, da to oni žele. Ti-kao sam se jedino s kolegama iz razreda i sjemeništa. Samo, otkako sam već ušao u godine, kažem »Ti« najmlađim svećenicima i bogoslovima, ali samo kad ih odneklud dobro poznajem i kad hoću iskazati pažnju i povjerenje. Ili da se s njima našalim. No, da pravo kažem, nikada nijesam kod tog očekivao, da i oni meni kažu »Ti«. Da mi to koji kaže, ne bi me ni edificirao ni obradovao. Sa starijima sam, ali i s mlađima, nepoznatima i »ozbiljnima«, uvijek u »Vi«.

Nijesam uopće prijatelj prevelikog ti-kanja. Ima za se nešto i ono »Vi«. »Vi« je i stvorila kršćanska kultura. »Honore invicem praevenientes« (Rom 12, 10). Orijent, nekada i Rim govorili su svakome »Ti«. I nesvijesno progovara iz onoga »Vi« poštivanje ljudske osobe i ljudskoga, — i kršćanskoga, — dostojanstva. Ne govori se svakome »Vi«, kao u engleskom, pa donekle i u francuskom. Bratu se i kolegi ne govori »Vi«. »Vi« se govori ljudima od auktoriteta: odličnijima, starijima, nepoznatima. Ono je znak pažnje i distance. Kolikogod to nekome izgledalo budno, — ni ja nijesam nikada svojim roditeljima govorio »Vi«; mati mi je bila bosanka, a u staroj se je Bosni, po orijentalnu, svakome govorilo »Ti«: i fratru, i biskupu, i begu, i paši, — znak je finoće i kršćanstva, kad u Primorju, Zagorju, Slavoniji i Sloveniji (a u zapadnim kršćanskim zemljama svagdje) ocu i majci govore »Vi«, ili »Oni«. To je potpuno u stilu 4. zapovijedi Božje: »Poštuj oca i mater...« A sigurno je, da to ne će nimalo umanjiti, prirodne, materine i očeve ljubavi i neposrednosti prema djeci, a ni povjerenje djeteta u roditelje. Samo će profiniti i sublimirati osjećaj obiteljske intimnosti: dat će mu nešto auktoritativno i sakralno.

U kršćanstvu idu uvijek paralelno ljubav i auktoritet; oni se ne isključuju, nego upotpunjuju i usklađuju.

Ekstremi su rijetko kada dobri. Pa i ovdje; pa i kad se radi o međusvećeničkim odnosima. Svatko odmah vidi, da bi, — u prilikama, gdje je jezični uzus sankcionirao konvencionalno »Vi«, — bila posvemašnja grubost, — i s prirodno-psihološkog, i s kršćanskog stanovišta, — kad bi svećenik svome biskupu, — osim u intimnom razgovoru, ako su kolege, — kazao »Ti«. A princip je uvijek isti. »Cui honorem, honorem!« (Rom 13, 7). Tko je zaslužio poštovanje i obzir, bilo položajem, bilo starošću, bilo moralnim auktoritetom, daj mu ga! Prirodno je, opravdano je, lijepo je! Profinjuje život. Onemogućuje bezobzirnost i grubost. Čuva od pogibeljne povjerljivosti. Nametljiva intimnost, demokratizam ulice, odbija. Svjedoči o manjku odgoja, takta, samokritike, poniznosti. Izaziva dojam preuzetosti. Meni je uvijek bilo, kao da mi tko zube čupa, kad bih vidio, da mlađi svećenik ide s desne starijemu, — starijemu bilo po dobi, bilo po položaju, — da nezvan sjeda ispred njega na časnije mjesto, da mu pred drugima, afektirano, govori »Ti«, da se s njim treha ili mu nabrusito, bezobzirno, s visoka, »demokratski« protuslovi. Za mene je to uvijek bio znak ne samo asketske neprofinjenosti, nego i znak male pameti, primitivna odgoja i kulture.

Nije u ti-kanju naš međusvećenički demokratizam. Taj momenat je, u najmanju ruku, sasvim sporedan. To je vanjska forma, konvencionalna formalnost. Bitno je nešto drugo. Bitno je, da se mi svi, — i oni, koji se oduševljavaju za »Ti«, i oni, koji vole »Vi«, — vratimo k duhu evanđeoske poniznosti, prostodušnosti, bratstva i ljubavi.

A tu su nam Gospodin i Evanđelje sasvim jasno i apodiktično izdiktirali norme. »Unus est

enim Magister vester, omnes autem vos fratres estis!« (Matth 23, 8). »Et quicumque voluerit in vobis primus esse, erit omnium servus!« (Marc 10, 44).

Svi smo mi svećenici braća: stari i mladi, viši i niži. Braća ne samo kao ljudi i kao djeca Božja, nego i braća u apostolatu, u svećeništvu. Svaki je, i najmlađi, svećenik »senior« (1 Petr 5, 1), učenik i poslanik Gospodinov: on ima samo jednog, od sebe bitno višeg, Učitelja i Gospodina, Krista. »Magister vester unus est Christus!« (Matth 23, 10). Svi su mu drugi, i najveći po hijerarhijskoj ljestvici, samo »conseniores«: to je ime dao sebi sam prvi papa, Petar, apostrofirajući druge biskupe i svećenike (1 Petr 5, 1). I sadašnji papa, Ivan XXIII., lijepo je to naglasio odmah u jednoj od svojih prvih alokucija: »Ego sum Joseph, frater vester!« (Gen 45, 4). Nema među svećenicima, i ne može biti, »gospode« u svjetskom smislu. »Neque ut dominantes in cleris« (1 Petr 5, 3). »Et vos Dominum habetis in coelo!« (Col 4, 1). Tko se pred drugim svećenicima osjeća i ponaša kao »gospodin«, on je uzurpirao i prisvojio isključivi privilegij Kristov.

Odnosi među svećenicima, starima i mladima, višima i nižima, moraju biti bratski. Nitko ne smije govoriti s visoka; nitko ne smije pokazivati pred drugima svoju nadmoć ili svoju nepristupačnost. Nitko ne smije očekivati, da drugi pred njim pužu, da pred njim samo šute, da mu samo laskaju i kimaju. Braća su uvijek intimna: i najmlađi među njima govori slobodno i prirodno s najstarijima. Svaki od nas ima glas u svećeničkom skupu. I treba mu dati mogućnost da govori. I treba ga saslušati s počitanjem. O Božjoj se stvari radi: svatko od nas, kao svećenik i apostol, ima pravo, — i pravo i dužnost, — da joj doprinese svoj dio. Ne treba da šuti. »Exeat et dicat!« »Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem, dicite!« (AA 13, 15). Svi, i mlađi i stariji, možemo govoriti, slobodno i otvoreno: »kolege« smo ne samo u staleškom, nego i u nadnaravnom, crkveno hijerarhijskom, smislu.

Svećenici su, po volji Kristovoj, braća. Nijesu zato, i ne mogu biti, u međusobnim odnosima, ni činovnici ni stranci.

Nikada ne smije među nama biti reglementiranja i kategorija, kao kod drugih staleža. Ne smije biti ni subordinacije u činovničkom smislu, gdje je stariji uvijek samo poglavar, zapovjednik i šef. Ne smije biti ni strogo određenih prava, privilegija, titula. Tkogod to prakticira, a pogotovu forsira, među svećenicima, nije pogodio Duha Gospodinova. »Viši« i »niži« kler, to su nama samo izrazi,nikada »činovi« ni »kaste«.

Krist nas je institucijski demokratizirao, pojednačio, uveo u jedan familijarni i intimni ambijenat. Onoliki smo, koliki smo pred Gospodinom. To je prvi i bitni kriterij veličine među nama. A taj je Gospodin očito pridržao sebi; mi ga ne znamo. Zemaljsko je kategoriziranje među nama relativizirano. Elemenat bratstva dolazi kod nas uvijek pred elemenat poglavarstva.

I nikada među nama ne smije biti suhoće, hladnoće, ukočenosti, zakopčanosti, birokratizma, službenosti; nikada se ne smijemo susretati kao nezainteresirani stranci. Braća smo. A bratu se čovjek nasmije i javi. Bratu se čovjek obraduje. I u vlaku, i na ulici, i u sakristiji, i za stolom, i na pastoralnoj konferenciji, i u tuđini. Za brata čovjek uvijek pokazuje neposredan interes, saučešće, ljubav. Nitko među nama ne smije biti tretiran kao »sirotan pred vratima«; nitko prepušten sam svojoj nevolji i muci. Ni u bolesti, ni u krizi, ni na putu. Gostoljubivost prema svećeničkoj braći uvijek je bila svojstvo najboljih među nama. Sve nam je zajedničko; jednoj kući pripadamo: Gospodinovoj.

Problem međusvećeničkog demokratizma. Ne rješava njega ti-kanje. Njega rješava poniznost i ljubav Evanđelja: živa svijest, da smo svi učenici Gospodinovi. Valja iz toga povući konsekvencije.

Opet, evanđeoske konsenkvencije. Demokratizam Evanđelja nije nikada ni grub, ni revolucionaran. Isti Krist, koji nas je učio, da smo braća, učio nas je, da štujemo starije: dao je poglavare i oce svojoj Crkvi. I u obitelji se, uza svu intimnost i neposrednost, štuje otac; i u obitelji se daje prednost i čast starijemu bratu.

Pravi svećenički duh pogodit će tu uvijek zlatnu, srednju, mjeru. I u konverzaciji, i u debati, i u društvu. Mlađi će starije plemenito poštivati, nastupat će prema njima obzirno i čedno; stariji će mlađe iskreno voljeti. Kako to krasno znadu mnoge plemenite svećeničke duše, i kad su na najvišim crkvenim položajima! I danas se, i u našim se stranama, pričaju o tom anegdote. I o Piju X. i njegovim audijencijama! U tomu je sve. A hoćemo li se mi titulirati sa »Ti« ili sa »Vi«, to neka svatko udesi prema svome ukusu! Nije važno. »Unusquisque in suo sensu abundet!« (Rom 14, 5).

Samo, dakako iza svega, što smo rekli, i odviše je jasno, da inicijativa mora doći od — starijih!

Neki svećenici bi htjeli kompletirati godišta Vjesnika, ali nemaju pojedine brojeve, kojih nema više na raspolaganju ni sama Redakcija. Stoga apeliramo s molbom na naše pretplatnike, koji imaju eventualno duplikate ili suvišne brojeve, a nisu im potrebni, da ih dostave Upravi vjesnika i tako iziđu u susret onima, koji žele imati kompletna godišta. Unaprijed zahvaljujemo!

Pastoralni susreti sa svojim župljanima

Krštenje, vjenčanje, bolest, smrtni slučaj, jubilej itd. dovodi župnika u kontakt sa župljanima, pa i onoga, koji se iz bilo kojih razloga rado zatvara u župni dom, ili koji od mnogog posla u velikoj župi ne stiže k svojim župljanima. Župnik se u tim prilikama mora s njima sresti, pa i onda, kada on to ne će. Što je u tom susretu najvrednije? Nije »planiran«. Ne nameće se silom. Župljanin ne osjeća nikakovu određenu nakanu sa strane župnika, koja često, kada se zamjeti, dovodi do neraspoloženja.

DUŠOBRIŽNIČKE MOGUĆNOSTI

Pravi župnik iskoristit će pastoralne susrete, da preko njih uspostavi vezu i porazgovori se sa svojim vjernicima. To je mnogo više, nego li lični kontakt. Radi se o susretu s ljudima, gdje im svećenik prilazi, da se ne samo dodirne njihova života, nego da ih predobije, da se izgovore ljudski i osobno zbliže i tako ukloni onu hladnoću, koja je tako česta između svećenika i svjetovnjaka.

Uspjeh takvog susreta ovisi mnogo puta o prostoriji. Ima župskih kancelarija, koje su počevši od natpisa »Župni ured« nad vratima, pa do pretrpanog pisaćeg stola, iza kojeg sjedi župnik, tako uredski hladne kao kakav poreski ured. Kakav je doček na vratima župnog doma? Kako župnik pozdravlja svoga gosta? Možda hladnim: »Što želite?« Upravo o tim prividnim sitnicama, ovisi mnogo prvi utisak. Kako bi bilo dobro, kada bi naše župske kancelarije bile malo prijatnije uređene, kada bi imale malo više stambene kulture. Svakako, preko barijere velikog pisaćeg stola, ne može se ugodno osjećati i srdačno razgovarati sa svojim duhovnim pastirom.

Uvijek odlučuje ličnost župnika. On mora biti prijazan i dobroćudan, srdačan, otvoren, uvijek iskren i naravan, bez ukočenog dostojanstva, koje ga ne približuje župljanima, nego udaljuje i otuđuje, i prikazuje kao nesuvremenog. Župnik mora biti dobar poznavalac ljudi. Treba znati pristupiti svojim radnicima i seljacima. Pogriješio je, ako se u nastupu drži hladno i rezervirano. Ako hoće imati uspjeha, tada mu je potreban zdrav razum, neka iskustva i nešto humora. Župnik mora imati vremena za svakog koji dolazi k njemu, pa došao on i u najnezgodnije vrijeme. Svaka žurba je od đavla, osobito u dušobrižničkom saobraćaju. Župljanin ne smije nikada steći utisak: sa mnom se svršava posao po stečenoj rutini, proračunano na časove.

SRDAČAN SUSRET

Krštenje djeteta najavljuje župniku obično otac. Gdje to nije običaj treba ga uvesti. Neka se župnik kod tog susreta ne ograniči samo na personalije. Iza srdačne čestitke ocu, pitat će, kako je majci djeteta, i da li je u obitelji sve u redu. Što zaslužuje hvalu, to će pohvaliti. Zatim može župnik skrenuti razgovor i na osjetljivije točke i iznijeti ono, što mu je možda već dulje na srcu. Važno je, da i posjetilac dođe do riječi, da se može od srca izgovoriti. On mora osjetiti: Moj me župnik razumije i dijeli sa mnom moje brige i potrebe. On razumije život. Onda će razgovor sam od sebe doći u pravu kolotečinu.

Za prvi religiozni razgovor nisu potrebna duboka razmatranja i teološki aspekti. Razgovor sa župnikom je uvijek relegiozan. Važnije je, kako ćemo razgovarati, nego što. Župljanin se kod svoga župnika mora zagrijati i osjećati ugodno. S tog puta u župni dom, koji mu je možda već i nešto težak, treba da se zadovoljan vrati kući.

Iako župnik treba da bude i topao u saobraćaju, ipak mora biti i mudar. Mora imati na umu, i računati, da sve što on govori prodre u javnost. Ne sazna samo to žena kod kuće, nego i kolega u radionici i društvo uz čašicu vina. Svaka riječ župnikova mora biti takva, da može izaći u javnost. Zato diskrecija i taktičnost! Ne kritizirajmo nikoga, nedajmo negativne izjave ni o kome. Budimo na oprezu.

SLUŽBA TJEŠITELJA

Drugi je ton i karakter razgovora, kada župljanin dođe najaviti krštenje ili vjenčanje, a drugi kod smrtnog slučaja. Župnik blaga i dobra srca pogodit će i u toj zgodi pravi ton. Prazne konvencionalne formule i kićene izreke ne pogađaju. Bolje je onda šutjeti. Najbolje ćemo čovjeka utješiti, ako dopustimo, da se izgovori, a možda i isplače. O ovom razgovoru vrijedi na prvom mjestu: »De mortuis nil nisi bene«, pa i onda, ako pokojnik nije uvijek bio dobra ovca.

POPRATNA RIJEČ U BRAK

Kontakt sa zaručnicima neka je srdačan i živ. Župnik neka otvoreno i jasno kaže ono, što reći mora. Ako obilazi kao mačak oko vruće kaše, bit će odnos između njega i mladenaca neugodan i ukočen. Večer u župnom domu mora mladencima biti doživljaj, koji ih povezuje sa župnikom tako, da se i kasnije u svim potrebama i brigama rado i bez poteškoće na njega obraćaju, i da se od srca vesele, ako župnik jedanput pokuca na njihova vrata. Kad blagoslivlje bračnu ložnicu i novi dom, neka pohvali ukusno uređen stan, lijepi križ na zidu i lijepu sliku Gospe. Unaprijed treba nastojati, da u svoj dom unesu nešto lijepo, a ne jeftini kič i šund.

JUBILEJ

Svojim najstarijim župljanima neka župnik čestita rođendan i pruži mali dar. Vrijeme, koje će za to žrtvovati, bit će mu naplaćeno veseljem i zahvalnošću cijele obitelji. Upravo kod tih zgoda, nailazi župnik često i na takve duše, koje su se iz bilo kojeg razloga udaljile od Crkve. Neka ne postupa s njima kao s pastorčadi, nego kao sa svojim župljanima. Kao s djecom, koja zadaju više brige, pa zato trebaju i više ljubavi i razumijevanja. Bit će s njima vrlo taktičan, i ne će ih ni na bilo koji način blamirati i izazivati. Možda ne će postići ništa drugo, nego će samo izazvati utisak: Župnik zapravo nije tako loš. Može se ipak s njime razgovarati. Možda će se pojaviti želja da ga jednom pohodi. Zar to nije mnogo? Nakon godina otvore se tada jednom ipak vrata, koja su se otvarala pomalo kod svakog prijaznog susreta.

Često je starim ljudima crkvena svečanost zlatnog pira veliki teret. Ali u krugu obitelji oni će željeti proslaviti taj događaj malom svečanosti. Udovoljimo njihovoj želji. Upriličimo u njihovu domu dostojnu crkvenu svečanost i recimo nekoliko srdačnih riječi. Mnogo veselja unosi dar i počasno spomen-priznanje biskupa, koje im župnik predaje.

LITURGIJSKI OBRED

Kod obreda vjenčanja, krštenja ili ukopa, vezan je svećenik na Obrednik. Obred neka obavlja svečano i kako odgovara. Bez patosa i patvorenog tona. Ali isto tako ne smije se obred vršiti užurbano, da je što prije gotov. Prije krštenja recimo nekoliko riječi o značenju i veličini krštenja. Podsjetimo srdačno na roditeljske dužnosti, i na koncu blagoslovimo oca i majku. Sve to zajedno sa liturgijskim činom, ostavit će dubok utisak kod svih prisutnih; osobito ako nam uspije upraviti koju riječ osobno ocu i majci. Isto vrijedi i kod vjenčanja. Ne mlatimo praznu slamu. Jednostavnost i srdačnost uvijek djeluju, pa i kod čovjeka visoke naobrazbe.

NAŠA SLUŽBA KOD BOLESNIKA

Za nas svećenike je velika šansa, ali i teška zadaća uz bolesnički krevet. Bolesnik je istrgnut iz svakidašnjeg posla i užurbanog tempa života, i ubačen u samoću bolesničke sobe. Ta samoća ga sili na razmišljanje. Velika je zadaća takvu dušu voditi, tješiti, raztumačiti joj smisao njezina života. Tako dugo, dok postoji i tračak nade, pustimo neka se bolesnik nada. Ali ne smijemo mu ni lagati, pa niti iz sažaljenja i ljubavi. Svećenik mora smoći snage, da bolesniku kaže istinu, pa i onda, kada je gorka. Bolesnik će taj udarac prebroditi, a svojem će župniku biti zahvalan za iskrenost, jer jedino tako, moći će se po snazi svetih sakramenata dobro pripraviti za vječnost. Za vrijeme pohoda bolesnika neka se župnik porazgovori s ukućanima. Treba pohvaliti njihovu požrtvovnu njegu i ohrabriti ih, da strpljivo ustraju u teškoj, a često i mučnoj dvorbi.

Ako bolesnik odbija svećenika, onda uspostavimo vezu na bilo koji način. Molimo mnogo i preporučimo ga u molitvu drugih. Nipošto se ne prijetimo đavlom i paklom. Samo u vrlo rijetkim slučajevima ćemo time uspjeti. Otvrdnule grešnike i t. zv. naobražene, rijetko ćemo takvom metodom umekšati. Pazimo, da netaktičnim i nespretnim ponašanjem ne zatvorimo put milosti. Vrijeme čini mnogo. Župnik mora s takvim pacijentima vrlo rano doći u kontakt, i ne smije se dati odbiti. U većini slučajeva tvrda ljuska ipak pukne.

PRIMAT SRCA

Nama svećenicima ne manjka unutarnje uvjerenje i prava povezanost s Bogom, ali često nam manjka jednostavan, naravan, bratski saobraćaj s ljudima. Razum nam je dobro školovan, ali odgoj srca je prikraćen. A odnos čovjeka prema čovjeku ne stvara tehnika, još manje taktika. Taj odnos stvara samo toplo, živo srce. Srce ima svoje razloge, koje razum ne poznaje. Srce ima svoje putove, koje razum ne vidi.

Ljubi od srca duše, koje su ti povjerene. I dobre, a i one druge i naći ćeš put do njihova srca i pravu riječ za njih.

OTVORENIM OČIMA

Došao novi kapelan. Sposoban, poletan, požrtvovan. Za nekoliko mjeseci čitavom župom prostrujio novi život. Djeca nagrnula na vjeronauk, broj pričesti se udvostručio, pjevački zbor, ministranti, čak i crkvena blagajna — sve je obećavalo budućnost... A župnik je klimao glavom: prijašnji kapelan bio je revan, sam župnik također je nastojao, pa ništa! Kao da govoriš zidovima! A ovaj novajlija — štogod prihvati, sve mu uspijeva. Kao da zna, na koje dugme valja pritisnuti.

Baš to nama i treba! Nekima je dano, da odmah shvate situaciju, drugi moramo tek učiti, kako treba stvar prihvatiti. S koje joj strane prići, s koje je zaobići. A to traži — potpuno i svestrano pastoralno promatranje. Osobito promatranje onog presudnog utjecaja, što ga ima okolina na duše: jednom riječi — promatranje socijalne psihe, kolektivne misli, mentaliteta.

Dugogodišnji odgojitelj u sjemeništu sažeo je svoja iskustva u rečenicu: Ne odgajamo mi, ne odgajaju ni pravila ni knjige, nego gotovo sav odgoj određuje — duh, koji vlada u kolegiju.

Ne vrijedi li isto za svaku župu, za svaku socijalnu jedinicu? Zašto neki svećenik na jednoj župi ubire bogate plodove, a na drugoj isti čovjek

uz iste metode gotovo ništa? ili tek nakon dugih mršavih egipatskih godina? Zato, što nije sve ovisno o sijaču, ni sve o sjemenu, već vrlo mnogo i o terenu, a to je spreman ili nespreman socijalni mentalitet.

Individualna pastorizacija uvijek će imati svoju ulogu. Konačno se za Boga ili protiv njega odlučuje svaki pojedinačno. No, to će učiniti prilično pod utjecajem okoline, stoga treba i nju pokrstiti. To je vrhovni cilj socijalne pastorizacije.

Sociološka zapažanja idu u tom pravcu dublje od običnih župskih statistika. Statistika razdire fatu morganu, u kojoj se tako lijepo i udobno osjećamo, snivajuć o kršćanskom svijetu oko nas... Statistika ruši naše idole, otkriva simpto-

O POTREBI PASTORALNIH PROMATRANJA

me bolesti, no ne ulazi u pitanje, što napokon nedostaje samoj konstituciji organizma... Šta će mi brojke, govori gdjekoji župnik. Radi tih brojki ne će biti ni jedan vjernik više u crkvi ili kod pričesne klupe.

Tu dolazi u pomoć socijalna psihologija. Otkriva uzroke i razloge sadanjeg žalosnog stanja, što ga je pokazala statistika. Otkriva mehanizam dekristijanizacije, a samim tim otkriva i mehanizam rekristijanizacije. A to je ono čudesno otkriće, što ga svi mi tako željno isčekujemo! Kako da zaustavimo kola, koja jure nizbrdo; ne samo zaustavimo, nego ih paće usmjerimo opet prema gore! Svećenik, koji gleda na pastoralnu situaciju sociološki, ne će gubiti vremena u očajavanju, već će znati, koja je njegova zadaća: što je konačna svrha, a šta bliži, dohvatljiviji cilj.

Sinovi ovoga svijeta mudriji su od sinova svjetlosti

Na profanom području odavno su shvatili potrebu socioloških opažanja. Na prvom mjestu bez sumnje nalaze se SAD. Tamo djeluje čitava vrsta instituta za proučavanje javnoga mnijenja. Najpoznatiji je Galupov institut. Rade dakako iz sasvim materijalnih motiva. Njihove »ekspertize« najskuplja su roba na američkom tržištu. Američki način života nije moguće već ni zamisliti bez stručnjaka za »public relations«. Socijalni psiholozi određuju, kakve će boje biti automobili, kako će biti omotani bonboni, kamo smjestiti reklame... Jedan primjer: Zapela je prodaja domaćinskih strojeva. Zabrinuti velekapital pozove u pomoć sociološki institut. Dosada su reklamirali domaćinske strojeve tako, da su čitavu Ameriku prekrili plakatima: stroj pere ili kuha, a domaćica ljenčari na fotelji... Ekspertiza je dokazala: ovakva reklama vrijeđa žene, od kojih svaka potajno želi, da bi je držali mučenicom svoga zvanja... A sad joj ovako brutalno skidaju gloriolu s glave! — Reklamu su okrenuli za 180 stupnjeva: Dok stroj pere ili kuha, možete se posvetiti svojoj djeci ili studiju. I milioni, uloženi u anketu, donijeli su izvrsne kamate.

Socijalna psihologija prodire... Tako te se mnogi već boje: prevladat će ona industrija, ona ideologija, ona politička grupacija, koja će imati više novaca, da kupi bolje stručnjake za stvaranje javnoga mnijenja.

A kod nas, na pastoralnom području? Nipošto ne mislimo, da bismo mogli na crkveno područje prenijeti sve reklamne metode savremene industrije. Moderna socijologija znade vrlo »uspješne« podhvate, razna »pranja mozgova«, pritisak javnog mnijenja, nametljive reklame, koje čovjeku naprosto ne daju mira dok ne klekne itd. — Jasno je, da se Evanđelje odriče ovakvih uspjeha. Za apostolski rad konačno nije mjerodavan uspjeh, već Božja volja. Bog hoće, da mu čovjek služi slobodno.

Ipak, ipak... nije li se Isus potužio, da su djeca ovoga svijeta dosjetljiva od djece svijetla (Lc 16, 8)? Uspjeti je moguće samo tako, da se držimo zakona i puteva, koji vode k uspjehu. Zašto doživljavamo tolika razočaranja? Zato, što hoćemo uspjeh izvan staza, koje vode k njemu. Ne vodimo računa o psihološkim zakonima, koji su zbilja zakoni. Stoga se osvećuju onima, koji ih ne poštuju.

Kada i gdje?

Jednom riječi: uvijek i svagdje. Otvorenih očiju i ušiju, otvorena srca. Za to ne treba posebna vremena, treba imati samo smisla i volje. Instituti upotrebljavaju metodu anketiranja. Možda će netko i kod nas, na neupadan način, sam ili preko pomoćnika, provesti manju anketu. No općenito ostat ćemo kod metode »tihe ankete«, što je svaki gorljivi svećenik provodi dan za danom. Evo nekoliko zgoda:

V j e r s k a o b u k a. Od naše djece, koliko njih kod kuće moli. Gdje se moli krunica, Anđeo Gospodnji? Kakve vjerske običaje poštuju? Moli li otac? Znaju li djeca za »strah Božji«, strah od grijeha, svijest moralne odgovornosti?

I s p o v i j e d. Servato secreto — dakako — ipak će svećenik, koji ne bude samo mehanički odrešivao, udubiti se u probleme penitenta, steći vrlo dragocjene spoznaje o konkretnim prilikama, u kojima žive penitenti.

P o s j e t i p o k u ć a m a. Svi svećenici, koji su usvojili taj način apostolata, slažu se: gotovo je nevjerojatno, šta sve čovjek upozna iz jednoga takvoga posjeta. Bez prijema, iz pogleda, iz pozdrava, iz uređenosti i čistoće, iz namještaja, iz slika, i običnih i svetih...

P o u k a z a r u č n i k a. Koji puta ne možeš ništa. Zatvore se, odgovaraju naučeno. Drugi puta — kakav iskren razgovor, što oslobađa dušu! A svećenik dozna, šta ljudi misle o Bogu i vječnosti, o ljubavi i nerazrešivosti braka, i upotrebi i zloupotrebi bračnih prava...

K o d s v a k o g d o d i r a s l j u d i m a. Kad si pozvan u svatove, kod razgovora, u prijateljskom krugu. Naši prijatelji imaju uvida u mnogošta, što je nama sakriveno.

Kad donesu dijete na krštenje — što traže od Crkve? Kolika im je svijest o vrhunaravnom značenju sakramenta?

Kad naručuju sv. Misu — zašto to čine? Vjeruju li u čistilište? Razumiju li išta od svega? Da li im je to tek konvencionalnost, spomen na pokojne?

Incognito. Svećenik ne voli biti incognito. Ipak se tome ne može posve izbjeći. Kako poučne, pače i zabavne situacije može doživjeti na putovanju, u bolnici itd. Otvara mu se zastor, vidi ljude bez maske i vlasulje, štono ih nagonski navlače, kad stupaju pred poslanika Svevišnjeg...

Još bi se moglo naredati slične zgode, no naći će ih svatko sam.

Na što osobito svraćati pažnju?

Na interes za vjeru. Na smisao za Božje. Anima humana naturaliter christiana. Vjerujemo li to? Kako da onda nalazimo tako malo kršćanskih »naslaga« u ljudima? Sanjamo li možda o nekoj »čistoj religiji«, tražimo li tek specifične religiozne fenomene — krunicu, svete sličice, oproste... te se čudimo, kako to ne donosi mnogo interesa? A zaboravljamo na korjen religije, na onaj opći elan ljudske naravi — u ljubavi i mržnji, u traženju pravde, u traganju za ljepotom i srećom? Koliko ima u tom svijesne, koliko nesvijesne želje za Bogom? Otkrit ćemo, da je puk mnogo religiozniji nego što to mislimo, samo da mu naši načini religioznog izražavanja ne nude baš mnogo.

No ne smetnimo s uma: treba razlikovati vanjsku koru od istinske jezgre. Neki svećenik našao se čašće puta zajedno s nekim drugom, koji je bio tako prost, tako ciničan, tako se bezobzirno izrugivao svemu što je sveto, da je svećenik osjećao upravo fizičko gađenje... Nakon nekoliko mjeseci bili su najbolji prijatelji... Ispod grube vanjštine sakrivala se plemenita duša, koja je svoj očaj, što ga je osjećala u bezuspješnom traženju istine i višeg smisla života, manifestirala na spomenuti način.

Velika je razlika između onog, što ljudi govore u društvu, u mnoštvu, u lakom raspoloženju; i opet, kad se mogu iskreno porazgovoriti u četiri oka.

Stupanj kršćanske impregnacije. Da li su »naši« kršćani iz crkve kršćani također u svom zanatu, službi, obitelji? Neki revertita gotovo je izgubio odvažnost, tako su ga u njegovoj radioni napadali. Osobito su se »istakli« neki inžinjer i poslovođa. Kako se siromah zabezeknuo, kad je u nedjelju obadvojicu našao na sv. Misi...

Kako daleko dopire naša propovijed? Vrijedi li išta u župi riječ svećenika? Barem kod praktikanata? Šta drže »dobri vjernici« o nerazrešivosti ženidbe, o čistoći prije braka... šta misli o tom župska elita? Koliko ima te elite? Ima li kakav utjecaj na ostale? To je osobito važno, jer na te vjernike možemo neposredno utjecati propovijedanjem.

Ima li duša, koje su posve indiferentne prema vjeri? Kako je to moguće? Kako je s onima, kojih se Crkva tek dotakla — kod priprave na prvu pričest, na krizmu... Šta je s njima bilo poslije?

Kakav odnošaj ima župa prema svećeniku? Da li ga pozdravljaju? Zašto? Zbog tradicije, pripadnosti k vjerskoj organizaciji? Gledaju li u njemu duhovnog oca?

Razlozi vjersko — moralnog stanja. Povijest župe. Šta veli kronika. Kakve duhovne silnice oblikovale su duše u prošlosti. Kakvi su bili svećenici. Šta je ostalo iza njih — dobro ili zlo? Kakav je bio odnos između puka (= javnog mijenja župe) i Crkve? Prijateljski, indiferentan, neprijateljski?

Šta utječe na cjelokupnost župe? Koji pojedinci i grupacije su mjerodavni? Čija riječ odlučuje? Kakva je ta riječ? Kako te mjerodavne faktore učiniti prijateljskima ili bar ne neprijateljskima?

Već kod djece je to od presudne važnosti. Neki kapelan otkrio je kod skupljanja djece »teoriju grozda«: Grozd ne ćeš ugrabiti, ako hvataš za pojedine bobice. Jedino ćeš ih zgnječiti ili bar otkinuti. A grozd se hvata za peteljku! Jedino tako ćeš ga imati u ruci. A ta peteljka, to su djeca, što već nastupaju kao mali vođe. Predobiješ li jednoga od njih — evo ti čitave grupice!

Nije li žalosno uspoređivati s tim kapelanom onog župnika, koji nije znao ni to, koliko odjeljenja ima na školi, udaljenoj pedesetak koraka od crkve... Hoćemo li se čuditi, što je pretežni dio te mladeži uzrastao bez kontakta s Crkvom?

Da, svećenik mora biti čovjek otvorenih očiju! On mora znati napokon sve, što ljudi misle i rade, kako se odijevaju, stanuju i zabavljaju, šta misle o vjeri i svećenicima, šta o sebi i ljubavi i braku i Misi i ispovijedi, o novcu, luksuzu, o nebu i o paklu...

Neki svećenik se pohvalio: već godinama nije otvorio novine. Je li to pohvalno? Možda za redovnika, a ne za čovjeka, koji stoji usred života i kao Božji semafor treba da usmjeruje život.

Neprocjenjiva korist

Svećenik, koji bude pratio strujanje vremena, bit će suvremen, praktičan, uspješan. Ne će više voditi onih bijednih donkihotskih borbi s vjetrenjačama, ne će u propovijedi rješavati problematiku iz knjiga i papira, nego će svaka riječ pogoditi na pravo mjesto. Tako su shvatili nekog propovjednika: ništa naročito ne propovijeda, a ipak je čitava propovijed nešto naročito. — To je baš najbolja pohvala! Kao za pisca: nije najbolji

Nošenje brade kod svećenika

Među klerom misionari mogu imati brade. Vjernici se tome kadkada čude. Cilj je ovog članka pokazati, kako se je tokom stoljeća ustalio običaj, koji svećenicima brani nositi jedan od najljepših naravnih uresa. Stvar je dosta zanimljiva i zabavna pa zaslužuje, da joj posvetimo malo pažnje. Međutim, potrebno je zahvatiti iz daleka, da bismo bolje razumjeli.

Mnogi su Grci od davnine nosili bradu. Imali su bogat rječnik, da točno označe različite vrste brade. Tako su upotrebljavali jednu riječ, kojom su označivali dlake, što pokrivaju donji dio lica; dvije riječi za brkove, posebni izraz za kratku bradicu, a tri termina za prve dlake, koje tek izbijaju na licima mladića.

Rimljani su se sve do tristote godine dičili, što nose bradu, kao znak muževnosti. Scipion se prvi počeo brijati svaki dan. Mladići su posvećivali bogovima svoju prvu bradicu, a kad bi navršili 20 godina, morali su učestvovati u jednoj svečanosti, koja se zvala **depositio barbae**. Od Aleksandra Velikog nastao je posvuda običaj odbacivati te suvišne dlake. Jedino su gojili bujnu bradu filizofi, koji su se željeli izdvojiti iz zajednice i razlikovati se od ostalih ljudi nekim vanjskim obilježjem. Udovci su također pokrivali tim neobičnim znakom svoju žalost i usamljenost.

Galien je u neprestanom izbijanju dlaka na licu gledao — ako su istinite tvrdnje historičara — znak izvanredne mudrosti Prirode. Nakon njega ustanovljeno je, da sjevernjaci imaju bujniju bradu, nego južnjaci. Kad se konačno Van Helmont usudio ustvrditi da je Adam bio stvoren golobrad, vitez Vanetti mu se pun srdžbe usprotivio rekavši, da »je otac ljudskoga roda imao bradu od prvog časa svoje egzistencije i da su je također imali svi ljudi prije potopa«. Vjerojatno je, da se nisu brijali, jer britva potječe tek iz 7. st. pr. Krista, a škare su se pojavile u Rimu tek pod kraj 4. stoljeća prije Krista preko sicilijanskih brijača. Morali su se dakle služiti čupanjem dlaka.

Isusovac Oudin priča o nošenju brade kod kršćana: »Iako je za kršćanstvo indiferentno, hoće li netko nositi bradu ili je brijati, te iako mu je stalo do unutarnje reforme čovjeka, ipak jednako osuđuje odvratnu prljavštinu, kao i pretjerano dotjerivanje. Činjenica je međutim, da su se crkveni Oci opredjelili za bradu misleći, da ona bolje odgovara kršćaninu, nego obrijano lice. Oudin kao dokaz za svoju tvrdnju citira Klementa Aleksandrijskog, prema kojemu nije dopušteno odstranjivati te dlake, kojima je Bog ukrasio ljude, jer bi to značilo omalovažavati Stvoritelja. (Pedagog, knj. III., 4.). Slično tvrdi i sveti Epifanije, koji se oslanja na »Apostolske konstitucije«. — Usprkos ovih i mnogih drugih dokaza Konstantin — prvi kršćanski car — počeo je prvi brijati bradu. Njegovi su ga nasljednici u tome slijedili sve do početka 7. st., osim Julijana.

Do 4. st. ljudi su slikali Krista i apostole bez brade. S bradom su se obično prikazivali u stara vremena — rvači, a čovjek bez brade imao je označivati one, koji posjeduju mir Božji.

Crkva se je kroz stoljeća širila i s vremenom su nastali egipatski i istočnjački monasi. Oni su svi nosili bradu. Što više, — pripovijeda se, da je sveti Pahomije za vrijeme razgovora s drugima znao stavit svoju ruku na njihovu bradu — u znak prijateljstva. Sv. se Bazilije pun ganuća sjećao časova, kada su mu poput bujice tekle niz bradu suze, koje je izmamila ljubav prema Bogu. Uostalom i u Sv. se Pismu jasno spominje, kako je ulje pomazanja curilo Aronu s glave niz bradu (quod descendit in barbam Aaron).

U starinskim samostanima na Zapadu brijanje brade obavljalo se kao posebna liturgijska ceremonija. Bilo bi predugo donositi o tome detaljan izvještaj. Ukratko, srebrnim škarama odrezivali su bradu i skupljali je u bijeli rubac, a zatim spaljivali. Nakon završetka ceremonije izlazili su iz crkve u procesiji. Kasnije je taj običaj pao u zaborav.

Kod svjetovnog klera nošenje brade nije bilo ustaljeno. Općenito se brada podnosila sve do početka 17. st. Nakon toga bilo je dozvoljeno nositi samo brkove i kratku bradicu, a kasnije samo kratku bradicu bez brkova. Malo pomalo ustalio se običaj brijati bradu i taj se običaj održavao sve do naših dana, iako se u vrijeme I. svjetskog rata razmahao neuspjeli pokušaj, da se ponovo nosi brada.

»Bradonjama« je bilo mučno — pa bili oni i svećenici — odreći se tog veličanstvenog ukrasa, s kojim su se s pravom ponosili. Sveta je Kongregacija naredila biskupima, neka bdiju, da se održi običaj obaveznog brijanja. Ipak je bilo izuzetaka. Ima ih i danas za svećenike u misijama i za one svećenike po biskupijama, koji moraju nositi bradu iz zdravstvenih razloga ili zbog prikrivanja ožiljaka, koji su ostali od rana zadobivenih u ratu.

(nastavak sa strane 181)

pisac onaj, koji piše, šta još nitko nije čuo, već onaj, koji piše, šta svi osjećaju, a nitko nije kadar izreći.

Netko je izjavio: između mene i stvarnosti nalazi se staklo. Barem je vidio, kako stoji s njime. Između nas, između naših pastoralnih načina i stvarnosti nalazi se često, vrlo često, ne staklo već betonski zid, širok i po više metara... Neprekidno, savjesno i duboko pastoralno promatranje rušit će betonski zid komad po komad, dok ne budemo došli u kontakt s realnošću, da je predobimo za Krista.

INSTRUCTIO
PRO SACERDOTE VEL CAECUTIENTE
circa Missarum votivarum celebrationem eidem Apostolico indulto concessam

I — PRAENOTANDA

1. Sacerdos infirmus vel caecutiens, seu visivae potentiae debilitate, sive accidentaliter sive habitualiter, laborans, a Sancta Sede dispensationem obtinere potest celebrandi, iuxta normas inferius expositas, aut aliquam Missam ex votivis, aut Missam 'quotidianam' defunctorum.

2. Condiciones huiusmodi privilegii ad amussim observandae sunt.

3. Si, durante privilegio, sacerdos caecutiens plane caecus evadat, novum indultum a S. Congregatione de disciplina Sacramentorum obtinere debet; eoque obtento, sub gravi tenetur uti adsistentia alterius sacerdotis vel diaconi.

II — NORMAE DE MISSIS VOTIVIS

A) Quae Missae votivae dici possint

4. Sacerdos dispensatus dicere potest: a) aut Missam **Salve, sancta Parens,** ut in Communi festorum B. Mariae Virg., quovis anni tempore; — b) aut Missam votivam de B. Maria Virg. pro diversitate temporum assignatam; — c) aut aliam Missam, quae tamquam votiva celebrari permittitur, iuxta nn. 306 — 316 Codicis rubricarum.

B) Quando Missa votiva dicenda sit

5. Missa votiva dici potest quovis anni tempore; dici vero debet omnibus et singulis diebus, in quibus non permittuntur Missae defunctorum.

6. In Triduo sacro sacerdos omnino a celebrando abstinebit.

7. In festo Nativitatis Domini tres Missae dicere potest.

C) Quo colore utendum sit

8. Si sacerdos infirmus vel caecutiens privatim celebret, semper colore albo uti potest. — Si vero in ecclesia aut oratorio publico vel semipublico celebret, adhibere potest colorem vel Missae votivae vel Officio diei conformen.

D) Quomodo Missa ordinanda sit

9. Hymnus **Gloria in excelsis Deo** dici potest semper, nisi adhibeatur color violaceus paramentorum.

10. Regulariter dicitur unica o r a t i o. Attamen fas est sacerdoti orationes addere, quae a rubricis praescribuntur vel permittuntur.

11. S y m b o l u m dicitur: a) quotiescumque dicendum est in Missa diei currentis; — b) si Missa celebratur ad modum Missae votivae I. classis.

12. In qualibet Missa votiva dicitur p r a e f a t i o communis, praeterquam in Missis de B. Maria Virgine, in quibus sumitur praefatio propria, adhibitis tamen semper verbis **Et te in Veneratione.**

13. Si Missa sit in cantu, tonus adhibetur solemnis vel ferialis, prout gradus diei currentis vel Missae votivae requirit.

III — NORMAE DE MISSIS DEFUNCTORUM

14. Missa defunctorum dici potest diebus a rubricis permissis. Adhiberi tamen potest semper Missa 'cotidiana', etiamsi Missa sit I., II. vel III. classis.

15. In Missa 'quotidiana' unica semper dicitur oratio, nempe **Fidelium.** Eligi tamen potest et alia magis conveniens; et si agatur de Missa lecta IV. classis, addi potest et alia oratio ad libitum eligenda.

16. Missa 'quotidiana' adhiberi potest, et quidem ter si placuerit, in Commemoratione omnium Fidelium defunctorum.

17. Ad sequentiam **Dies irae** sacerdos nunquam tenetur. Attamen si Missam I. classis cantet, licet ipse sequentiam non legat, chorus eam cantare non omittat.

Summus autem Pontifex Ioannes XXIII., in audientia diei 12. aprilis 1961., hanc Instructionem in omnibus approbare dignatus est; atque sanxit ut ab omnibus, ad quos spectat, fideliter servetur.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus S. Rituum Congregationis, die 15. aprilis 1961.

L. † S.

† C. Card. Cicognani, **Praefectus**
H. Dante, **a Secretis**

(Ephem. liturg. 1961. fasc. IV-V, pag. 362 — 365).

LITURGIJA

Rubrikalne novosti

Zornice. — Adventske zavjetne Mise **Rorate, caeli, desuper** iliti Zornice spadaju u prošlost. U NRC nisu predviđene. Zavjetne Mise I. razreda služe se samo kod nekih izvanrednih i rijetkih prigoda. Zavjetne Mise II. razreda taksativno su nabrojene u NRC br. 341 — 383., i nijednom od ovih brojeva Zornice se ne mogu pribrojiti. Zavjetne Mise III. razreda su samo one tri poznate Mise početkom mjeseca. A zavjetne Mise IV. reda ne smiju se služiti kroz cijeli Advenat.

Privilegia et indulta, quae rubricarum Codici obstant, revocata sunt... Ceterae Missarum votivarum concessiones, quovis modo vel quavis auctoritate factae, vi n. 3. in 'Motu proprio' »Rubricarum instructum« abrogatae sunt. (Instr. 14. II. 1961. nr. 59., 64).

Ostaje doduše mogućnost moliti odobrenje i za nove zavjetne Mise, no one će moći biti samo III. razreda i zabranjene su kroz cijeli Advenat i Korizmu (Instr. nr. 65.).

Budući da su Zornice ne samo tu i tamo akcidentalno zapriječene nego načelno dokinute, to se o njima ne čini ni komemoracija kod drugih Misa.

Nema druge, nego služiti Misu de die prema Direktoriju.

Infra octavam Nativitatis, 29. et 30. dec. Missa »Puer natus est« (sicut in Missali die 30. dec.), ult Evang 'In principio erat Verbum'; reliqua in Direct.

Directorium -1962. gotov je i postepeno se raspačava. Obuhvata XXVI + 86 stranica iliti sedam tiskarskih araka formata kao ove godine. Zasada još podosta opširan, no poslije će morati biti kraći, pa će moći biti i nešto manjeg formata.

Jedna mala novost, na koju treba da se čitatelj privikne, jest u tome, da NRC ne poznaje više izraza 'Vesperae de praecedenti' — niti 'commem. praecedentis'. Budući da (osim nedjelje) liturg. dani II, III. i IV. razreda nemaju prvih Vespera, a svaki Oficij (osim subotom i u vrlo malo drugih slučajeva) redovno, per se, ima svoje Vespere i Kompletorij, to je concurrentia Officiorum stavljena na posve novo stanovište, te bi netom navedeni izrazi 'de praecedenti' jedva kada mogli biti opravdano upotrebljeni.

Mjesto njih stoji sada n. pr.: 'Vesp de Officio currenti' (= toga dotičnog dana ili blagdana), 'Vesp de feria currenti' — ili naprosto: 'Vesp. feriales'.

Bibliografija

Nadbiskupsko Bogoslovsko sjemenište, Zagreb, Kaptol 29., izdalo je slijedeće knjige:

»KATOLIČKA SOCIOLOGIJA« od mag. teologije Dr Jordana Kuničića, u kojoj među ostalim vidno mjesto zauzima nauka Sv. Oca Ivana XXIII. u najnovijoj Enciklici »Mater et Magistra«. Cijena 300 dinara, a naručuje se kod izdavača.

»NAŠI POKUŠAJI« pokusni radovi Zagrebačkih bogoslova. Cijena 350 dinara.

»Majčica« — Svete Terezije od Djeteta Isusa MAJKA AGNEZA OD ISUSA — 1861 - 1951., koju knjigu je priredio Samostan Bosonogih Karmeličanki u Brezovici kraj Zagreba. Životopis Majke Agneze osvjetljava put Sv. M. Terezije te se toplo preporuča svim štovateljima »Naše Male Svetice« i Karmela. Cijena 400 dinara.

●

O. Teofil Dr. Velnić, profesor na Pazinskoj bogosloviji, izdao je knjigu pod naslovom **»O. FULGENCIJE CAREV«**. U toj knjizi, koja je izdana prilikom 60-godišnjice smrti o. Fulgencija Careva, nadbiskupa u Hvaru, donosi crtice iz života tog uzornog sina našega naroda, koji je 1901. godine umro na glasu svetosti. Knjiga od 70 stranica, pregledna i ukusno opremljena, tiskana knjigotiskom može se dobiti uz cijenu od 250 dinara kod izdavača u Pazinu, Vl, Nazora 16.

Prilikom petstogodišnjice Franjevačkog samostana u Hvaru (1461 — 1961) isti samostan je izdao kratki pregled života i rada spomenutog samostana u Hvaru. Prikaz jubileja je tiskan na 12 stranica na tzv. Kunstdruckpapiru.

●

KATEKIZAM ZA ODRASLE od Mons B. Castegnaro (četverogodišnji tečaj katehetskih pouka za puk) — svezak VII. i VIII. pod naslovom »Molitva i kršćanska pravednost« izašao je i može se dobiti kod: Franjevački samostan, Zagreb, Kaptol 9. Ove katehetske pouke preporučamo svima, posebno onima, koji su si to djelo od početka nabavljali.

●

»ZVIJEZDA NAD BETLEHEMOM«, — 7 božićnih igrokaza s prigodnim pjesmama za recitiranje napisala S. Marija od Presv. Srca, klarisa. Narudžbe prima: Samostan sv. Klare, SPLIT, Rade Končara 37, Cijena 150 Din.

●

Kod Biskupskog Ordinarijata u Đakovu mogu se dobiti slijedeće edicije:

LITANIJE PREDR. KRVI ISUSOVE s redigiranim tekstom zaziva po odredbi Bisk. Konferencija. Cijena 5 Din.

MOLITVA ZA USPJEH CRKV. SABORA, cijena 5 Din.

MINISTRANTSKE MOLITVE na latinskom jeziku, tiskane u dvije boje, na tablicama. Cijena 80 Din.

VJERONAUČNE SVJEDODŽBE. Tiskane u malom formatu u plavoj boji na kartonu sa slikom na prednjoj strani. Cijena 10 dinara.

SLIČICE U DVIJE BOJE, namijenjene svećenicima da ih dijele prilikom blagoslova kuća. Na poleđini sličice ispisana je kratka pouka za vjernike. Cijena 3 dinara.

●

Uskoro izlazi iz štampe 1. broj ilustriranog časopisa **»Ministrant«.** Štampan će biti knjigotiskom na 32 str. sa desetak ilustracija. Cijena pojedinom primjerku bit će 50 dinara.

Naručuje se kod rkt. ž. ureda Tordinci p. Ostrovo k/Vinkovaca.